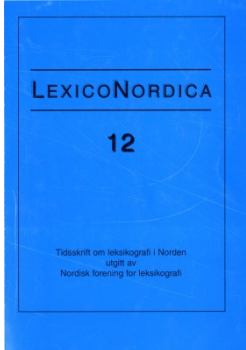

LexicoNordica

Titel:	Mojn, mojn! Referat fra 8. Konference om leksikografi i Norden, Sønderborg, Danmark 24.–28. mai 2005	
Forfatter:	Ruth Vatvedt Fjeld	
Kilde:	LexicoNordica 12, 2005, s. 149-153	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Ruth Vatvedt Fjeld

Mojn, mojn!

Referat fra 8. Konference om leksikografi i Norden, Sønderborg, Danmark 24.–28. mai 2005

Nordisk forening for leksikografi har avholdt sin 8. biennale nordiske konferanse i leksikografi i naturskjønne omgivelser på Idrætshøjskolen i Sønderborg i samarbeid med Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Norsk språkråd.

Konferansen samlet 98 leksikografer, forlagsfolk og andre interesserte fra de nordiske landene – dessverre ikke fra hele Norden, som vanlig, siden Finland denne gangen ikke hadde noen deltakere. Arrangementskomiteen bestod av Lars Trap-Jensen (formann), Henrik Lorentzen og Carsten Hansen, som utgjorde et utmerket arrangements-team og gav deltakerne en flott og interessant uke i deilige Danmark.

Nordisk konferanse for leksikografi er et forholdsvis åpent forum, der alle som melder seg på får presentere det emnet de er opptatt av eller arbeidet de holder på med, så sant det kan relateres til fagfeltet leksikografi. Mange har holdt sitt første internasjonale foredrag på en NFL-konferanse, og har siden fått bearbeide det til sin første internasjonale fagpublikasjon. Slik sett fungerer NFL-konferansene nærmest som en åpen forskerskole i leksikografi. På den annen side er det også i dette forum de fremste blant nordiske leksikografer legger fram sine nye ideer eller fagkritiske betraktninger. Etter hvert innlegg er det satt av god tid til diskusjon, noe som er viktig både for den enkeltes skoling og for felles utvikling av fagmiljøet.

Nettopp denne takhøyden gjør de nordiske leksikografikonferansene til spesielle møtedager med stor velvilje deltakerne imellom, og har ansporet til mange fellesnordiske ordboksprosjekt og til faglige diskusjoner som kan pågå ut i de seint nattetimer. Alt diskuteres med samme faglige interesse og oppmerksomhet, noe som gir et spesielt fellesskap og en god driv i den faglige utviklingen innen nordisk leksikografi.

Åpenheten gjør det imidlertid vanskelig å se noen felles linje eller tematikk i konferansen som helhet, den representerer først og fremst et kjapt tverrsnitt av interesser og arbeid innen aktuell leksikografi i Norden, presentert i de totalt 36 foredragene.

Konferansen ble innledet med et plenumsforedrag av Karen Margrethe Pedersen fra Institut for Grænseregionsforskning i Aabenraa, som åpnet med å fortelle hvor viktig den lokale hilsningsformelen *Mojn!* var for den moderne identitetsfølelsen i regionen. Formen ble nå brukt og akseptert både på dansk og tysk side av grensen, og med utgangspunkt i det redegjorde hun for utviklingen av den aktuelle og den historiske språksituasjonen i Sønderjylland. Det var interessant hvordan hun kunne påvise at flerspråkligheten i distriktet lever i beste velgående til tross for administrativ sentralisering, og at dialektmangfoldet slett ikke var i tilbakegang, slik vi ofte får inntrykk av i omtaler av moderne dansk talespråk. Her skulle det være materiale for omfattende dialektordbøker!

I et annet plenumsforedrag redegjorde formannen i Nordens språkråd, professor Jørn Lund for nordisk språkpolitikk i europeisk perspektiv. Han pekte på at språkmangfoldet øker også ellers i Europa for tiden, og at det gir en god ramme for å utforme en egen nordisk språkpolitikk. I en foreslått nordisk språkerklæring (deklarasjon) vil det bli argumentert for styrket nabospråksundervisning. Det er planen at denne erklæringen skal gjøres økonomisk forpliktende. Blir den vedtatt, burde det ligge vel til rette for leksikalsk utforsking og dokumentasjon av de nordiske språkene.

De rent teoriutviklende og abstraherende innlegg glimret med sitt fravær denne gangen, i motsetning til de tidligere konferansene. Det var først og fremst Ken Farøs forslag til radikalisme i bilingval leksikografi og Patrick Leroyers forslag til en teori om kildehenvisninger som var av teoriutviklende og prinsipiell art. Dessuten presenterte Lars Brink et forslag til definisjoner og systematisk terminologi på feltet flerordsenheter. Fraseologi var også utgangspunktet for Erika Lyly, som tok for seg den vanskelige avveiningen mellom normerende og beskrivende leksikografi med utgangspunkt i erfaringer med den nye svenske fraseologiske ordboken. Temaet ble utdypet av Emma Skjöldberg i et foredrag om autentisitet i ordbøker over svenske idiomer.

Ellers stod de fleste av foredragene i prosjektrapportenes tegn, både store og små pågående prosjekter i nordisk leksikografi ble omtalt. Det ble referert fra arbeid med dialektordbøker, fraseologiske ordbøker og språkteknologiske ordbøker, for å nevne de vanligste, men også fra spesialordbøker, som Birthe Gawinskis nettordbok om spansk matterminologi og Guðrún Kvarans ordbok over lånord i islandsk. Et nyskapende prosjekt demonstrerte og forklarte Lars Törnqvist i sitt avslutningsforedrag om et automatisk generert uttaleleksikon bygd på teknologisk basert talesyntese. Slike ordbøker er først og fremst utviklet

til høytlesning for lesehemmede, men har også en lang rekke andre anvendelsesmuligheter i moderne språkteknologi.

Ellers var mange foredrag om praktisk-metodisk leksikografi, særlig sett ut fra de muligheter og problemer som datamaskinell leksikografi byr på. En oversikt over de muligheter språkteknologi gir i leksikografisk arbeid, ble gitt av Anna Braasch, og Henrik Lorentzen og Lars Trap-Jensen redegjorde for *ordnet.dk*, som er en stor ordbase over korpus og flere ordbøker som blir gjort tilgjengelig på Internett. Jens Erlandsen presenterte et nytt ordboksdesign, og Franziskus Geeb redegjorde for et gruppearbeid på design av online-oppslagsverk. Oddrun Grønvik og Lars-Jørgen Tvedt drøftet spørsmål rundt hvordan digitalisering av materiale virker inn på selve redigeringsprosessen, og i et annet foredrag redegjorde Lars-Jørgen Tvedt og Christian-Emil Ore for selve publiseringen av ordboksarbeidet når alt materialet nå er digitalisert. Lars S. Vikør gav en oversikt over skandinaviske lærebøker i leksikografi og påpekte behovet for en mer elementær innføring i ordboksbruk og ordlære, ikke bare myntet på leksikografer.

Mer generelle lingvistiske temaer var om en undersøkelse av særskrivning av komposita i de skandinaviske språkene, presentert av Sven-Göran Malmgren og Ruth V. Fjeld, og Sanni Nimbs spesialstudie av danske adverb, som presenterte en modell for både leksikalsk og syntaktisk beskrivelse av denne ordtypen. Innsikt fra dette prosjektet er anvendt i forsøkene på å lage et nordisk språkteknologisk leksikon etter SIMPLE-modellen, et nordisk samarbeidsprosjekt mellom Sanni Nimb, Bolette S. Pedersen, Maria T. Gronostaj og Ruth V. Fjeld.

Det var også en del temaer om mer tradisjonell metode, som lemmaseleksjon, valg av informasjonstyper og av definisjonsformat: Bodil Aurstad/Øystein Eek drøftet utvalg av nye ord i moderne allmennordbøker, mens Lars Holm redegjorde for lemmautvalget i Swedbergs Svensk Ordabok fra 1700-tallet, der han påviser lakuner for ord fra lavere stillag. Knut E. Karlsen påviste at Norsk Ordbok har en skjev lemmaseleksjon, og drøftet om skjevheten var tilfeldig eller bevisst ut fra ideologiske grunner. Adam Hyllested redegjorde for best mulig angivelse av etymologi i definisjonsordbøker, og Marie Bilde Rasmussen gav råd om valg av redigeringsprogram tilpasset den enkelte ordbokstype.

Det ble også presentert noen brukerundersøkelser, som Alexandra Granströms oppgave om hvordan lærerstudenter helst bruker trykte ordbøker, og Rita Lenstrup undersøkelse av de oversettelsesstrategier elektroniske ordbøker leder oversetterne fram til der det er lav ekvivalens mellom språkene.

Mer historisk orientert var Dagfinn Worrens foredrag, der han påviste hvordan Ivar Aasen hadde latt seg inspirere og påvirke av danske Christian Molbech, og Lennart Larsson, som funderte over forskjellige årsaker til at gamle ordbøker ikke forandrer seg, med en gammel latinsk-finsksvensk ordbok fra 1600-tallet, som holdt seg uforandret gjennom 15 utgaver. Ulrika Djärv tok også opp et prinsipielt spørsmål om historisk leksikografi, nemlig skillet mellom synkrone og diakrone historiske ordbøker, og forsøkte å trekke opp grensen mellom dem.

En lite omtalt emne på tidligere konferanser, er forholdet mellom leksikografi og samfunn:

Kristin Bakken drøftet legitimiteten til store, nasjonale ordboksprosjekt i postnasjonalismens tid, med utgangspunkt i Norsk Ordbok, og noe av de samme tankene var grunnlaget for Asgerd Gudiksens legitimering av Ømålsordbogen, der man hadde bestemt seg for å lage en mindre dialektordbok i stedet for det store ordboksverket som man hadde syslet med siden 1700-tallet, en løsning som for øvrig var den samme som Karin Hallén og Eva Thelin presenterte om Svensk Dialeklexikon. Tankene om legitimering av ressursbruken ble videreført av Bent C. Jacobsen i et forslag om tettere samarbeid mellom de store ordboksprosjektene i Norden, og hvilke pedagogiske utfordringer det er å få allmennheten og språkforskerne til å bruke disse store og kostbare ordboksverkene og deres grunnmateriale, nå som alt er så lett tilgjengelig på Internett.

Generalforsamlingen fredag kveld samlet skuffende få deltakere, muligens var årsaken faglig utmattethet kombinert med nydelig vær. Forsamlingen var likevel vedtaksdyktig, og det nye styret som ble valgt, var Lars Trap-Jensen (formann) styremedlemmer Dagfinn Worren (N) og Kristina Nikula (Fi), nye suppleanter Hans Joensen (Fæ) og Birgit Eaker (S). Det gamle styret ble takket av, og Guðrún Kvaran og Halldóra Jónsdóttir ønsket velkommen til den 9. konferanse om leksikografi i Norden på Island i 2007.

Alt i alt var det stor bredde og god faglig kvalitet på de mange innleggene, og de som klarte å følge med på alt, fikk et interessant tverrsnitt av aktiviteten innen nordisk leksikografi. I tillegg var det et strålende sosialt program, som toppet seg med en elegant middag på Sönderborg slott, med nydelig mat og servering og levende barokkmusikk. En stor opplevelse for alle som var til stede!

Ruth Vatvedt Fjeld
Institutt for lingvistiske og nordiske studier
Universitetet i Oslo
Boks 1102
N-0317 Oslo
r.e.v.fjeld@iln.uio.no